

Írta: Herczog Mária

NYÁRI GYERMEKVÉDELEM

A magyar gyermekvédelem hagyományosan pedagógus dominanciájú, és sokáig alig voltak olyan szolgáltatások, amelyek nem az oktatásügyhöz kötődtek, illetve a szociális ágazathoz kapcsolódva megváltoztatták volna a kialakult munkarendet. Ennek következtében ez intézmények: GYIVI-k, nevelési tanácsadók, iskolák, sőt a családsegítő központok egy része is csak ügyeletet tart nyáron. Valamennyi egyéb szolgáltató intézményben, hivatalban csökkentett kapacitással dolgoznak a szabadságok miatt. Rendkívül fontos, hogy az egész évben megfeszített tempóban, általában kedvezőtlen körülmények között, túlhajtva dolgozó szakemberek megfelelően kipihenhessék magukat, arról nem is beszélve, hogy sokan sajnos pihenés helyett is mellékmunkát vállalnak fizetés-kiegészítésként. Ugyanakkor aggasztó, hogy a gyerekek számára, akik éppen a nyári szünetben lennének a legkönnyebben elérhetőek, korlátozottak, ha nem hozzáférhetetlenek a segítségnyújtás különféle formái. Nem kétséges, hogy nagy baj esetén előbb-utóbb kaphat segítséget egy krízishelyzetbe került család vagy gyerek, de azok a családgondozási, gyermekvédelmi lehetőségek, amelyeket a nyári szabadság ideje nyújt: teljesen kihasználatlanok. Külföldön nem ismert ez a hosszúra nyúló szünet a humánszolgáltató intézmények életében, igaz az iskolai szünetek is jobban tagoltak. Tapasztalatok szerint sokkal kedvezőbb a gyerekek számára, ha több, rövidebb időszak után néhány nap, egy hét szünet következik. Így az őszi, téli, tavaszi szünet hosszabb, míg a nyári jelentősen rövidebb. Ezekben az időszakokban viszont az iskolák, gyermekintézmények, segítőszolgálatok szülő- és gyerekklubokat, játszóházakat, terápiás foglalkozásokat és más kreatív időtöltést és segítséget ajánlanak. Bizonyíthatóan nagyobb a szülői hajlandóság a részvételre, a családok érzik, hogy az ő szükségleteik a meghatározók, és nem utolsó sorban a gyerekek között kevesebb a csellengő, unatkozó, bűncselekménybe sodródó. Fontos lehetőség a szünet ideje a felzárkóztatásra, speciális képzések, tanulási elmaradások bepótlására is, és nem csak a pótvizsgára kényszerülők esetében.

Az idei nyáron többször felvetődött a sajtóban a büntethetőségi korhatár leszállításának igénye. Újra és újra elhangzanak ijesztő adatok a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetés mértékének gyors növekedéséről és a büntethetőségi korhatár, mint panacea fontosságáról.

Sajnálatos, hogy a gyermekvédelemben döntően érzések, indulatok és nem vizsgálatok, kutatások, érdemi adatok és tények határozzák meg a megnyilatkozásokat és sokszor a döntéseket, történéseket sem. Szakmai közhelynek számít – de számtalan nemzetközi vizsgálat is igazolja –, hogy a gyerekek és fiatalkorúak szabadidős elfoglaltsága alapvetően hozzájárul nevelésük, szocializációjuk sikerességéhez. Magától nehezen tudja egy gyerek, fiatal értelmesen, kreatívan az idejét eltölteni, különösen, ha a környezet ebben nem tudja, nem a-karja támogatni. Az értelmes időtöltést is tanulni kell. A kisgyermekkorban is egyre gyakoribb – jogos – panasz, hogy a gyerekek nem tudnak magukkal mit kezdeni. Ebben nem ők a hibásak, segíteni kell, hogy képesek legyenek megtanulni egyedül és egymással játszani, a fantáziájukat használni, és a szülő, más felnőtt ebben aktív szerepet játsszon. A kiskamasz, tizenéves számára másfajta tevékenység a vonzó, de ha nem tanult meg kisebb korában felnőtt támogatással jól időt beosztani, eltölteni, ez tovább romlik és immáron veszélyeztető tényezővé válik. A csellengő, unatkozó, erejével, indulataival küszködő és

agresszivitással, rongálással azt levezető gyerek kivívja a környezetellenszenvét, haragját, de ez alig jár együtt önvizsgálattal. Mit csináltam, csináltunk, segítettünk, hogy másképpen legyen. A sporthoz, zenéhez, kézművességhez, színjátáshoz, társasjátékhoz, természetjáráshoz, konstruktív elfoglaltságokhoz minta, gyakorlat és értékelő, elismerő környezetre is szükség van. A folytonos televíziózás, játéktervezés, balhézás, csellengés a tehetetlenséget, unalmat, haragot jelzi. Ebből könnyen válik olyan – gyakran először - brahiból elkövetett cselekmény, amely a kriminalitás határait is súrolhatja, majd a vadulás, korlát nélküliség, és a határok keresése, a figyelemfelhívás igénye egyre messzebbre hajt.

Nem kétséges, hogy a pénzhány sokféle lehetőséget kizár, de legalábbis korlátoz, ugyanakkor a már megtörtént baj kezelése, jóvátétele sokkal több idő és pénz, az okozott károkról és az elvesztett lehetőségekről, évekről nem is beszélve. A nagyszámú bűncselekményt elkövető gyermek és fiatalok túlnyomó része lop, vagyis vagyoni elleni bűncselekményt követ el. Ha közelebbről megvizsgáljuk egy részük életét, látni lehet, hogy azért lop, hogy ehessen, esetleg más alapszükségletét elégítse ki. Nekik nem megoldása szigorúbb büntetés, hacsak azért nem, mert a zárt intézményben garantáltan megejtetik, felöltöztetik őket. A csoportosan, súlyos bűncselekményt elkövetők esetében szinte soha nem előzmény nélküli a cselekmény, nem őket kellene tehát elsősorban vizsgálni, hanem azt, hogy mi történt, vagy nem történt a korábbi, korai jelzések óta.

A gyermek- és fiatalok túlnyomó többsége életében egyszer követ el kisebb-nagyobb súlyosságú bűncselekményt, őket megbélyegezni, bezárni nagy botorság lenne. Egyet lehet azonban érteni azokkal, akik nehezményezik: a jelenlegi helyzetben a 14 év alattiak esetében megszüntetett eljárás mellett semmilyen érdemi segítséget nem kapnak a gyerekek és családjaik ahhoz, hogy valóban figyelemfelhívó egyszeri esetről legyen szó, az idősebbek esetében, pedig a súlyos gondokkal küszködő pártfogó felügyelet, a hiányos ellátórendszer és a sok évre elhúzódó igazságszolgáltatási eljárás teszi esélytelenné a támogatást.

A gyerekek, fiatalok nyári elfoglaltságának szervezése, jó és vonzó programok lehetősége nagy biztonsággal megóvja az adott korosztály tagjait a „bűnbeeséstől”. Ez jó, olcsóbb és sokkal barátságosabb lehetőség, mint a büntetés és a félelem a növekvő bűnözéstől. Ehhez az is kellene, hogy a szülők, pedagógusok, segítő szakemberek számára az is pihenés legyen, ha örömteli programokban vehetnek részt gyerekekkel, fiatalokkal. Ez lenne az igaz nyári gyermekvédelem.